

DE ZAAK VAN BRAKEL IN 1688,

DOOR

W. GEESINK.

Een Rotterdamsch regent uit het laatst der 17^e en het begin der 18^e eeuw, die de lezing van Brakels «Redelyke Godsdienst» heeft ondernomen, zal in negen van de tien gevallen deze taak niet ten einde gebracht hebben, zonder nu en dan merkbaar te zijn ontsticht. Want, hoewel dit prettigste en meest populaire handboek voor dogmatiek en moraal, dat ooit ten onzent is geschreven en aan zijn goede eigenschappen niet minder dan twintig drukken heeft te danken, met recht tot de stichtelijke literatuur wordt gerekend, kan het niet worden ontkend, dat het uitdrukkingen bevat, die voor een regentenziel dier dagen bepaald choquant zijn.

Dit geldt van die plaatsen, waarin gehandeld wordt over de verhouding van Kerk en Staat.

Wij weten toch, dat ook na het compromis van 1618, waarop de worsteling tusschen deze machten in den tijd van het Bestand was uitgelopen, de beide partijen volstrekt niet gezind waren het zwaard in de scheede te laten roesten. Terwijl toch de kerkelijken het «jus circa sacra» van den Staat gaarne erkenden, hadden zij heel wat te doen om de aanvallen af te slaan, die de poli-